

DYSLEXIEPROTOCOL

Nieuwe Park Rozenburgschool

INHOUD

Inleiding	3
Schematische weergave	3
Doel	3
Aanpak.....	3
Afspraken.....	3
Wat is dyslexie?	5
Criteria om te spreken van dyslexie volgens Stichting Dyslexie Nederland.....	5
Leerlingen met vermoedens van dyslexie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
De diagnose van dyslexie	6
De dyslexieverklaring.....	6
Begeleiding door externe instantie.....	6
Dyslexie in de klas.....	6
Dyslexiekaart.....	7
Leerkrachtgedrag.....	7
Overleg met ouders als er problemen zijn geconstateerd	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Van groep 8 naar het voortgezet onderwijs.....	7
Doorstroomtoets	7
Overdracht naar het voortgezet onderwijs	7
Bijlage 1 Dyslexiekaart:.....	8

INLEIDING

Dit protocol is bedoeld voor leerkrachten en ouders van basisschool De Nieuwe Park Rozenburgschool. Hierin wordt beknopt uitgelegd hoe gehandeld wordt bij lees- en spellingproblemen en wat het beleid is ten aanzien van leerlingen met dyslexie.

In hoofdstuk 2 is schematisch weergegeven wat de stappen op basisschool De Nieuwe Park Rozenburg zijn met betrekking tot lees en/of spellingproblemen.

SCHEMATISCHE WEERGAVE

Doel

De stappen richting een dyslexieonderzoek zijn helder. Het is duidelijk aan welke voorwaarden de extra zorg en het dossier van een kind moeten voldoen om een onderzoek aan te kunnen vragen. De mogelijke aanpassingen n.a.v. een dyslexieverklaring zijn bekend en worden geregistreerd en overgedragen naar de volgende leerkracht.

In kaart brengen van de genomen interventies ten behoeve van het analyseren en vooruitbrengen van de leesvaardigheden.

De interventies en evaluaties worden beschreven in het groepsplan technisch lezen en/ of in het individuele handelingsplan als er gewerkt wordt op zorgniveau 3 (ZN3).

Aanpak

Stappenplan signalering

Signalering gaat aan de hand van toetsen:

- Methode gebonden toetsen
- Methodeonafhankelijke toetsen. DMT, Avi en Cito Spelling
- Observaties in de klas.

Afspraken:

- Alle kinderen krijgen in klassenverband zorgniveau 1 aangeboden.
- Na de eerste E-score op de DMT toets bieden we zorgniveau 2 aan.
- Na de tweede E score op de DMT bieden we ZN3.
- ZN 3 wordt beschreven in een individueel handelingsplan voor technisch lezen/rekenen.
- Het individueel handelingsplan op ZN3 wordt tussentijds na 10-12 weken geëvalueerd en na 20 weken. De inzet van zorgniveau 3 moet gedurende 20 weken structureel zijn ingezet voor het maken van een leesdossier en het aanvragen van een dyslexie onderzoek.
- Dit proces wordt doorlopen samen met de intern begeleider.
- De intern begeleider doet een aanvraag voor onderzoek.

Zorgniveau	Stap	
Niveau 1 Lezen in klassenverband	1	Kwaliteit instructiegedrag en klassenmanagement
	2	Juist gebruik van effectieve methodes
	3	Gebruik leerlingvolgsysteem
Niveau 2 Intensivering van het onderwijsaanbod. Extra ondersteuning binnen de groep onder verantwoordelijkheid van de leerkracht voor de zwakste 25% van de leerlingen (D en E) scores	4	<p>Zorgniveau 2 is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verlengde instructie: een intensivering van de instructie. - Door de leerkracht (herhaling in kleinere stappen, extra feedback en gelegenheid tot extra verwerking). - Uitbreiding van de leertijd (4 x 15 minuten) - Maximaal 4 kinderen in een groep. <p>Bij ZN2 wordt aangesloten bij de aanpak die in de klas gebruikt worden, behorend bij de methode. Deze kan eventueel aangevuld worden met andere materialen, mits deze aansluiten bij de methode.</p>
Niveau 3 Extra intensieve en systematische aanpak door het inzetten van specifieke interventies. De aanpak wordt ondersteund door de leesspecialist in de school voor de zwakste 3% van de leerlingen. Specifiek houdt in dat de gekozen interventie past bij de leerling en diens onderwijsbehoeften en speciaal is afgestemd op diens hiaten in de lees- en/of spellingontwikkeling.	5	<ul style="list-style-type: none"> - Begin groep 4 of na doublure groep - Individuele instructie door leesspecialist 60 minuten per week (dit kan ook 30 minuten zijn door de leesspecialist en 30 minuten logopedie) - Er wordt een andere methode gebruikt dan die in de klas.
	6	Derde keer E-score dan wordt aanvraag in gang gezet na gezamenlijk overleg tussen ib en leerkracht.
Niveau 4: Diagnostiek en behandeling in zorginstituut. (ongeveer 3-4%)	7	Vaststellen van dyslexie (psychodiagnostisch onderzoek)
	8	Gespecialiseerde dyslexiebegeleiding

WAT IS DYSLEXIE?

'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau' (Stichting Dyslexie Nederland, 2008, zoals geciteerd in Scheltinga, Gijssels, van Druenen & Verhoeven, 2011).

Leesproblemen vallen het meest op bij hardop lezen, als het leestempo traag is en de lezer overwegend spellend leest, of als het leestempo hoog is en de lezer door raden veel fouten maakt. Deze problemen hebben gevolgen voor alle vakken op school, het leesbegrip zal niet voldoende tot stand komen.

Leerlingen met spellingproblemen maken vaak langdurig veel basale spellingfouten als gevolg van een automatiseringstekort; ze kennen en onthouden weinig tot geen spellingregels en ze corrigeren zichzelf niet. Van de regels die ze wel kennen, weten ze vaak niet wanneer en hoe ze deze moeten toepassen (Scheltinga et al., 2011).

Criteria om te spreken van dyslexie volgens Stichting Dyslexie Nederland

Stichting Dyslexie Nederland (vanaf nu SDN) noemt vijf criteria om te kunnen spreken van dyslexie. Deze criteria zijn:

1. Achterstand: het vaardigheidsniveau van technisch lezen en/of spelling ligt significant onder dat van leeftijdsgenoten.
2. Gebrek aan accuratesse of snelheid: er is sprake van een traag leestempo, waarbij de leerling geen gebruik maakt van directe woordherkenning. Daarnaast is er sprake van een laag spellingtempo, waarbij vaak veel fouten gemaakt worden.
3. Voldoende gelegenheid tot leren: er treedt een leerachterstand op terwijl er voldoende instructie en oefening wordt geboden.
4. Hardnekkigheid: het automatiseren van de lezen en/of spellingvaardigheden komt niet op gang, ook niet wanneer voorzien wordt in extra oefening en instructie (remediëring). Dit wordt in onderwijstermen 'didactische resistentie' genoemd. Er moet door middel van toetsen en observaties tijdens interventieperiodes aangetoond worden dat een leerling niet voldoende profiteert van extra instructie en oefening. Het hardnekkigheids criterium kan dan ook op zijn vroegst worden vastgesteld, na drie toetsmomenten.
5. Tekort in automatisering: een vaardigheid is onvoldoende geautomatiseerd wanneer de uitvoering nog te bewust verloopt. Een tekort in automatisering blijkt uit een opmerkelijke 'daling van de kwaliteit' van taakuitvoering wanneer:
 - op hetzelfde taakniveau tegelijkertijd ook aandacht moet worden gegeven aan een andere taak;
 - en/of het te lezen of spellen materiaal moeilijker wordt (onbekende woorden, lange woorden, complexe woorden);
 - en/of de aanslag op automatisering groter wordt door spanning of tijdsdruk

De diagnose van dyslexie

Een diagnose van dyslexie kan op drie niveaus onderscheiden worden, namelijk:

1. De onderkende diagnose:
Dit niveau heeft betrekking op het vaststellen van dyslexie op basis van een aantal objectief waarneembare kenmerken of symptomen. Bijvoorbeeld leesachterstand in maanden, opeenvolgende E-scores op de DMT-toets.
2. De verklarende diagnose: Dit niveau heeft betrekking op het vaststellen van dyslexie op basis van factoren die hieraan ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld erfelijkheid, problemen met het werkgeheugen.
3. De indicerende of handelingsgerichte diagnose: Dit niveau heeft betrekking op de globale richtlijnen voor een handelingsgerichte aanpak die gebaseerd is op de eerdergenoemde niveaus.

DE DYSLEXIEVERKLARING

Wanneer er via het samenwerkingsverband een dyslexieverklaring wordt afgegeven of via een externe instantie die ouders hebben ingeschakeld, verwacht school een kopie van deze verklaring en het onderzoeksverslag. Beide worden toegevoegd aan het leerling-dossier. De dyslexieverklaringen van de leerlingen worden verzameld in een map per bouw.

Wanneer school in bezit is van een dyslexieverklaring komt de leerling in aanmerking voor dispenserende en compenserende. Deze leerlingen krijgen ook een dyslexiekaart (zie bijlage 1).

Een dyslexieverklaring is onbeperkt geldig. Het kan wenselijk zijn bepaalde adviezen uit de verklaring na verloop van tijd aan te passen vanwege ontwikkelingen of andere onderwijsbehoeften. Deze aanpassingen zullen terug te zien zijn op de dyslexiekaart.

Begeleiding door externe instantie

Wanneer de diagnose dyslexie is gesteld, bestaat bij een aantal van bovengenoemde instanties ook de mogelijkheid een behandeling te volgen. Als het om enkelvoudige ernstige dyslexie gaat wordt deze behandeling meestal (deels) vergoed.

Het is van groot belang dat er overleg plaatsvindt tussen leerkracht en externe behandelaar. Dit om een eenduidige lijn te waarborgen, waardoor het leerrendement optimaal wordt.

Dyslexie in de klas

Leerlingen met dyslexie ervaren moeilijkheden op het gebied van lezen en/of spelling. Om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van een leerling, is het belangrijk om gerichte instructie te combineren met dispenserende en compenserende maatregelen. Om deze maatregelen aan te laten sluiten bij de adviezen van de psycholoog en de onderwijsbehoeften zoals bekend op school.

Dyslexiekaart

De dyslexiekaart is een kaart met daarop aangegeven welke dispenserende en compenserende maatregelen voor de individuele leerling van toepassing zijn. Deze kaart is in het bezit van de leerkracht. In overleg met de leerling, groepsleerkracht en ouders (eventueel intern begeleider) wordt vastgesteld welke maatregelen van toepassing zijn.

Leerkrachtgedrag

De rol van de leerkracht op het gebied van acceptatie en begeleiding van een leerling met dyslexie, is belangrijk. Naast het dagelijks effectieve en doelgerichte onderwijsaanbod, zijn er voor leerlingen met dyslexie nog aantal andere aandachtspunten. Hieronder worden een aantal aandachtspunten genoemd waarmee de leerkracht rekening dient te houden in relatie tot de dyslectische leerling.

- Benader een leerling met dyslexie bewust zo positief mogelijk (ze hebben vaak een negatief zelfbeeld en een grote onzekerheid).
- Stimuleer de motivatie voor het lezen.
- Benoem sterke kanten en talenten van het kind nadrukkelijk.
- Realiseer je dat leerlingen met dyslexie langzamer reageren op klassikaal gestelde vragen. Wees alert op motivatie problemen bij leerlingen met dyslexie.
- Bied lesstof zoveel mogelijk samenhangend aan (kapstokjes)
- Leerlingen met dyslexie hebben moeite met het overschrijven van lesstof van het bord in hun schrift.
- Alle informatieverwerkingskanalen benutten bij instructies, d.w.z. auditief en visueel aanbieden (bord gebruiken) en evt. ondersteunen met gebaren.
- Corrigeer niet door foute woorden heen, maar schrijf het hele woord foutloos erbij.
- Realiseer je dat Leerlingen met dyslexie niet alleen problemen ervaren op het gebied van lezen en/of spelling, maar ook op andere vakgebieden en op sociaal-emotioneel gebied.
- Geef de leerling geen onverwachte leesbeurten en/of maak daar afspraken over.
- Stimuleer het gebruik van kladpapier.
- Structureer het leergedrag van de leerling. Hoe pak je het aan, wat zijn de denkstappen enz.
- Geef ezelsbruggetjes en andere geheugensteuntjes.
- Geef korte instructie per onderdeel van een taak; na ieder onderdeel (zelf laten) corrigeren.

VAN GROEP 8 NAAR HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Doorstroomtoets

Leerlingen met een dyslexie verklaring mogen de doorstroomtoets maken met extra ondersteuning. Een dyslexieverklaring is hiervoor **verplicht**.

Een leerling met dyslexie krijgt extra tijd om de toets te maken. Tevens kunnen de leerlingen de toets maken met audio-ondersteuning. De opgaven staan op een audio bestand die door de leerlingen individueel wordt gebruikt.

Overdracht naar het voortgezet onderwijs

Voor de overdracht van leerlingen naar het voortgezet onderwijs zijn de volgende zaken van belang:

- De ontwikkeling en het niveau van de leerling bij de verschillende vakken.
- De ingezette ondersteuning en geboden faciliteiten en het effect daarvan.
- Het effect van de lees- en/of spellingsproblemen op andere vakken.

BIJLAGE 1: DYSLEXIEKAART

Dyslexiekaart van:

Voor mij is geregeld: (alleen de aangekruiste aanpassingen gelden)

CITO toetsen:

- digitale afname van de toetsen: taalverzorging, rekenen
- extra tijd voor het maken van de toets
- vergrote versie van de toets
- in delen afnemen
- CITO Begrijpend lezen maken met audio ondersteuning (alleen bij ernstige leesproblematiek, minimaal 2 jaar leesachterstand)
- Cito doorstroombtoets (groep 8) met audio ondersteuning (alleen bij ernstige leesproblematiek)

Methode toetsen:

- voorlezen van de toetsen:.....
- in delen afnemen
- extra tijd voor het maken van de toets
- vergrote versie bij
- Topo: de kaart wordt vergroot (huiswerk en toets)
- Topo: schrijfwijze plaatsnamen niet meerekenen
- Bij toets momenten alleen beoordelen op aangeboden categorie
-

Technisch/begrijpend lezen:

- Geen onverwachte voorleesbeurten in de klas
- Lezen met een leesmaatje
- Extra leestijd
- Vergrote teksten bij begrijpend lezen
- Audio-ondersteuning Nieuwsbegrip
-

Taal/Spelling:

- Herhalingsfout = 1 fout
- Bij nakijken wordt alleen op aangeboden categorie beoordeeld
- Gebruik van uitlegkaarten
- Dictees op de computer
- Stelopdrachten inkorten
-

Rekenen:

- Tafelkaart (ook bij methodetoetsen)
- Rekenmachine (ook bij methodetoetsen)
-

Zaakvakken:

- Extra leestijd
- Lezen met een leesmaatje
-

Engels:

- schrijffouten worden niet meegerekend

Huiswerk:

- De hoeveelheid huiswerk wordt beperkt
-

Materiaalgebruik:

- Gebruik leeslinaal
-